

Становище

от

доц. д-р Даниел Людмилов Петров

Катедра по Обща, експериментална, развитийна и здравна психология
СУ „Св. Кл. Охридски“

за дисертационен труд на Любомира Ивайлова Цветкова

на тема:

„Личностни и професионални детерминанти на алекситимия“

за присъждане на ОНС „доктор“ по професионално направление 3.2.
„Психология“

Научен ръководител: проф. д.пс.н. Ирина Зиновиева

1. Основни характеристики и рамка на дисертационното изследване

Дисертационният труд на Любомира Ивайлова Цветкова е разработен в съответствие с нормативните изисквания и академични стандарти за присъждане на образователна и научна степен „доктор“.

Представената дисертация се състои от 211 стр. и структурно съдържа въведение, шест глави, заключение и библиографска справка. Трудът съдържа 3 фигури и 69 таблици. Списъкът на използваната литература включва 8 български източници и 208 на чуждестранни автори. Липсва приложение с използвания инструментариум.

Основната цел на дисертационното изследване е да се изследват взаимовръзките на алекситимията с личностите особености (Големите пет личностни измерения, чертите от Тъмната триада и стила на привързаност в зряла възраст) и взаимодействието с възприетия стрес, професионалното прегаряне, благополучието и удовлетвореността от живота. Темата е актуална предвид нарасналите потребности в обществото от профилиране и управление на емоционалните ресурси, от превенция и лечение на емоционалното страдание на индивидуално, организационно и общностно равнище.

Използваната методология е съответна на формулираната изследователска цел, поставените задачи и хипотезите на дисертационното изследване. Коректното описание

на методите демонстрира отличната подготвеност на докторантката от методологическа гледна точка.

2. Съдържателна част, проучване, анализи

Дисертантката още в увода задава своята позиция със ситуирането на темата в рамката душа-тяло и прави кратки препратки към актуалността на темата. Първа глава задава дефинициите на конструкта алекситимия. Направен е задълбочен исторически преглед на възникването и утвърждаването на тематиката, основните методологически рамки и актуални критически въпроси. В отделни параграфи са описани когнитивните дефицитите, свързани с алекситимията, връзките с психосоматиката и психопатологията, диференцирането на различните видове алекситимия (първична, вторична и органична), невропсихологичните основи и патогенезата на алекситимията, както и инструменти за оценка на конструкта (въпросници, проективни методики, интервюта и базирани на наблюдението инструменти). Втора глава прави обзор на изследвания за разпространението на алекситимията в общата популация, връзката със социално-демографските характеристики, „Големите пет“ личностни диспозиции, чертите от „Тъмната триада“ и стиловете на привързаност, професионалното прегаряне, възприетия стрес, професионалното благополучие и удовлетвореността от живота. Двете теоретични глави на разработката завършват с кратки обобщения на основните точки, които насочват към емпиричната трета глава. Тя започва с подробно описани цели, хипотези и задачи на проучването. В графичен вид е представен теоретико-емпиричният модел на проучването (фиг. 2). Използвани са осем въпросника : Скала за алекситимия на Торонто (TAS-20), Личностни черти по модела на „Големите пет“ (Mini IPIP), „Тъмната триада“ – кратка версия (Short Dark Triad, SD3), Скала за стила на привързаност при възрастни (AAS), Копенхагенска скала за професионално прегаряне (CBI), Скала за възприет стрес (PSS-14), Скала за удовлетвореност от живота (SWLS), Въпросник за измерване на афективно професионално благополучие. Описана е процедурата на провеждане на изследването. В четвърта глава са представени извадката (458 и.л.) и психометричните характеристики на изработената тестова батерия. Пета глава е посветена на резултатите от емпиричното изследване спрямо оценяваните личностни, професионални и социално-демографски фактори, свързани с алекситимията. Използвани са специализирани статистически процедури, а резултатите са представени в табличен вид. В шеста глава се прави обобщение на резултатите през верификацията на хипотезите, без свръхинтерпретации и свръхгенерализации. Работата завършва с кратко заключение.

3. Приноси

Приемам формулираните от докторантката приноси на дисертационния труд. Проведено е широкообхватно проучване в здрава популация. Адаптирани са нови скали за употреба в българска популация. Постигнат е интегративен психометричен модел за оценка на взаимовръзките между индивидуалните, професионалните и екзистенциални измерения на алекситимията в българска социокултурна среда. Представените от Любомира Ивайлова Цветкова публикации са свързани с темата на дисертационния труд и представят различни подходи към изследването. В автореферата (40 стр.) в систематизиран вид е представено съдържанието на всички аспекти на осъщественото изследване, дава се цялостна представа за дисертационния труд.

4. Препоръки и въпроси

Предимство за работата би било наличието на повече графики със значими резултати, както и представянето им в отделен параграф по посока на тяхната приложна полза за консултативната и терапевтичната практика. Имам технически забележки, свързани с табличното представяне на резултатите, което би могло да бъде подобро във визуален план, унифицирано и представено по установен стандарт. Имам следния въпрос: Получавате много интересни значими резултати, свързани със здравословното състояние на респондентите. Как оценявате здравния статус на изследваните лица?

5. Заключение

Автобиографията на докторантката и представеното дисертационно изследване на тема „Личностни и професионални детерминанти на алекситимия“ ми дават основание да заключа, че тя притежава отлични умения и професионален опит за успешно планиране, реализиране и публикуване на научни изследвания. Като се вземат предвид в цялост качествата на дисертационния труд и неговите приноси към професионално разработената тематика, изказвам положително становище и предлагам на Уважаемото научното жури да присъди на Любомира Ивайлова Цветкова образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление „3.2. Психология“

10 август 2023

Гр. София

Автор:

/доц. д-р Д. Петров/